

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Konitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

SCLOVENECEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Večni boj za zemljo

Dogodki, ki se vrše zadnje dni v Mandžuriji, kjer se kitajske čete med malimi praskami umikajo pred japonsko invazijo, so le etapa zgodovinskega in političnega procesa, ki ga je sprožil spor med Kitajsko in Rusijo sredi preteklega stoletja.

Do takrat je namreč Kitajska bila še v posesti ogromnega srednjega in spodnjega porečja reke Amur do njenega izliva pri Nikolajevsku ob takozvanem Tatarskem zalivu. Rusija, ki je že od 17. stoletja hrepelena po teh ogromnih in bogatih pokrajinah, jih je kitajskemu cesarstvu, ki je čedalje bolj propadalo, iztrgala l. 1858, ko je v aigunskem dogovoru dobila vso današnjo poamursko pokrajino do reke Usuri. L. 1860 je Kitajska s pekinškim dogovorom odstopila Rusiji še takozvano Primorsko oblast od Nikolajevske na severu do Vladivostoka na jugu. Rusija, ki je pozneje gradila znamenito sibirsko železnico, ki od Bajkalskega jezera naprej teče ob reki Amur in se potem pri Habarovsku obrne na jug, tekoč ob reki Usuri tja do Vladivostoka v Usurijskem zalivu, je odslej čisto naravno obračala svoje poglede na Mandžurijo, ki se razprostira od Amura na severu do Liaotunškega zaliva v Rumenu morju. Zakaj zveza Rusije z Vladivostokom, ki mora napraviti, tekoč vzporedno z Amurjem, ogromen ovinek, je več kot za eno tretjino skrajšana, če prereže Mandžurijo.

Ta priložnost je prišla, ko je prišlo do vojne med Kitajsko in Japonsko l. 1894—1895. Takrat so Japonci osvojili polotok Liaotung ob istoimenskem zalivu Rumenekega morja, ki tvori najjužnejšo končino Mandžurije. Takrat so se potegnile za Kitajsko Francija, Nemčija in Rusija, ki so si pa pustile vsaka po svoje to uslugo plačati. Japonska je morala Liaotung vrniti Kitajski, Rusija pa si je od Kitajske v zahvalo pustila l. 1898 odstopiti v »najem« Liaotunski polotok s pristaniščima Dajren (Dajren) in Port Arthur. To je bil slovit dogovor v Simonosakiju. Rusija je zgradila zdaj znameniti odcepek transsibirske železnice iz Zabajkalja preko postaje Mandžuli, od koder potem leče preko Harbina čez postajo Pograničnaja do Vladivostoka skoraj docela skozi mandžursko ozemlje. To je takozvana »vzhodnokitajska« železnica. Iz Harbina pa so Rusi zgradili progo na jugo-tapad čez južno Mandžurijo preko Mukdena, Liaotapad in Dajrena do Port Arthurja. To je južnomandžurska železnica. Na ta način sta tako severna Mandžurija s Harbinom kakor južna Mandžurija postali interesni sferi Rusije.

Ta ogromni narastek ruske premoči na Daljnem vzhodu je zbudil Japonsko, ki se je začela z vsemi silami politično in vojaško organizirati, da stre rusko hegemonijo v Mandžuriji, katera je ogrožala tudi veliki Korejski polotok, ki je sicer bil formalno neodvisen pod svojimi lastnimi cesarji, je pa celo 19. stoletje tvoril jabolko razdora med Kitajsko, Rusijo in Japonsko. L. 1905 je prišlo do vojske med Rusijo in Japonsko, v kateri je bila carska Rusija strahovito poražena. Grof Witte je moral skleniti z Japonci mir na sledeči podlagi: Severna Mandžurija z vzhodnokitajsko železnico ostane interesna sfera Rusije, južna Mandžurija, skozi katero teče južnomandžurska železnica, pa postane japonska interesna sfera. Važni pristanišči Dajren in Port Arthur, poprej ruska, sta odslej japonska, formalno kot ozemlje, dano tujcem »v najem« od Kitajske.

Ti dogovori so preživeli tudi svetovno vojno in rusko revolucijo. L. 1924 in 1925 sta si Rusija in Japonska svoji interesni sferi v Mandžuriji ponovno priznali. Stvari so pa zadobile čisto drugo lice, ko se je na Kitajskem ustanovila nacionalna vlada, ki si je postavila za cilj, da razveljavi vse politične in gospodarske dogovore s tujimi silami. L. 1929 so Kitajci v Harbinu napadli ruski konzulat, kar je privedlo do vojne z Rusijo, v kateri je Kitaj bil poražen in je moral ruske predprave v severni Mandžuriji priznati. Japonska je ostala nevtralna. V rusko-japonski vojni si je bila Japonska l. 1915 izgovorila od Kitaja tudi to, da kitajska vlada do l. 2002 ne bo zgradila v južni Mandžuriji nobenih železnic, ki bi mogle konkurirati južnomandžurski železnici, oziroma pristanišču Port Arthur. Japonci pa bodo vzdrževali male vojaške posadke na postajah od Harbina do Port Arthurja v svrhu zaštite železnice.

Ko je nad Mandžurijo zavladal znani Cankov, ki je v sporazumu z osrednjo nankinško vlado izvajal v Mandžuriji kitajsko nacionalistično politiko po geslu: Kitaj Kitajcem, so začeli Kitajci graditi železnico iz Pekinga v Hou-lou-tao, kar pomeni veliko konkurenco Dajrenu, oziroma Port Arthurju. Kajti to pristanišče sprejema več kot polovico vsega trgovinskega prometa Mandžurije, ta pa znana eno tretjino celokupnega kitajskega prometa. Obenem se je začela ogromna emigracija Kitajcev iz osrednjih provinc, kjer vladata glad in lakota, v Mandžurijo, kjer danes šteje kitajsko prebivalstvo že okoli 30 milijonov duš. Pomisliti je treba, da je Mandžurija bila združena po mandžurski dinastiji, ki je zasedla kitajski prestol, s Kitajsko že od l. 1644. Domačega, takozvanega Mandžu-prebivalstva in mongolskih Tunguzov je danes v Mandžuriji komaj kakih 800.000. Pač pa so začeli Japonci v zadnjih letih naseljevati v južni Mandžuriji Korejce, katerih je danes že več kot en milijon. Mandžurija je ogromna dežela, ki šteje 1.097.300 kvadratnih kilometrov in je izredno bogata tako na žito kakor na lesu in vse vrste rudah. To bogastvo je pač vzrok, da tvori Mandžurija že dve stoletji jabolko razdora med Kitajsko, Rusijo in Japonsko, ki vse tri skušajo prevešiti svojega prebivalstva naseliti na tej bogati zemlji.

Japonci so sedanje stiske kitajske države iz-

Japonci na umiku?

Japonska odpoklicuje svoje čete iz južne Mandžurije in bo pustila samo večje posadke — Vprašanje zasedbe Harbina — Japonska odklanja posredovanje Društva narodov — Rusija proti japonski ofenzivi

Ves svet proti Japonski

London, 24. sept. Z Daljnega Vzhoda prihajajo vesti, ki si popolnoma nasprotujejo. Japonsko zunanje ministrstvo sporoča, da se je začela izpraznitev zasedenega ozemlja v Mandžuriji. Velike japonske posadke bodo ostale samo v Mukdenu in Čančunu, dočim bo v Kirinu ostalo samo 200 »noč« Evakvacija japonskih čet se vrši metodično in brez »sakihi incidentov«. Japonska vlada je tudi opustila namero, da zasede Harbin.

Med tem ko so se londonski politični krogi tega zelo razveselili, pa so prišle čisto drugačne vesti iz Mukdena, ki pravijo, da so japonske čete zasedle tudi Tunhus, ne da bi naletelo na kakšen odpor in tako dokonale zasedle vseh glavnih krajev ob južnomandžurski železnici. Na severu so japonske čete prodrele čisto do Harbina, tako da je Rusija bila prisiljena, da mobilizira svoje čete v okraju Mandžuli. Nekatere vesti pravijo celo, da so Japonci Harbin že zasedli.

Kar se tiče diplomatskega stališča, bi se Kitajska rada izognila direktni poravnavi svojega spora z Japonsko in prepustila rešitev Društvu narodov. Zato nankinška vlada slejkoprej odklanja predlog Japonske, da naj bi se imenovala mešana komisija treh Japoncev in treh Kitajcev, ki naj bi preiskovala vzroke sedanega spora in našla rešitev. Nankinška vlada je mnenja, da je Japonska šla že predaleč, dočim je japonski kabinet poslal Nankingu že tretjo noto, da naj stopi v direktna pogajanja z japonsko vlado.

Zaradi tega je japonska vlada odklonila anketo, ki jo je predlagalo Društvo narodov. Svet Društva narodov pa vztraja na tem da odpoljšje v kritično ozemlje civilne opazovalce. Japonski delegat v Zenevi se je v zadnjem momentu udal v toliko, da je izjavil, da bo zaprosil svojo vlado, da sme Društvo narodov poslati v Mukden preiskovalno komisijo, sestavljeno iz civilnih oseb.

Kar se tiče Rusije, ki bo imela v tem sporu odločilno besedo, se poroča iz Moskve, da je komisar za zunanje zadeve Litvinov v pogovoru z japonskim poslanikom Hiroto v Moskvi izjavil, da Rusija nikakor ne bi mogla trpeti napredovanja Japoncev vzdolž južnokitajske železnice, ki je interesna sfera Rusije. Rusija se sploh čudi potopanju Japonske v Mandžuriji in bo ojačila svoje obmejne vojaške postojanke na Daljnem Vzhodu.

Vlada je sklenila evakuacijo, vojaški krogi so proti

Tokio, 24. sept. tg. Na podlagi sklepa ministrskega sveta je vlada izdala povelje, da se ukine pohod na Harbin in da se izprazni tudi že zasedeni Kirin. Čete se imajo zopet umakniti na južnomandžursko železniško cono. Japonski kabinet želi poravnati konflikt z direktnimi pogajanjmi s Kitajsko, in sicer potom komisije, v kateri bi bili trije Japonci in trije Kitajci. Počakati je še, ali bo japonska vojska sledila temu povelju vlade, kajti znano je, da vlada v kabinetu popolno nasprotje med stališčem zunanjega ministra, barona Sidekara, ki je proti vsaki avanturi, in vojnimi ministrom ter ne-

katerimi njegovimi kolegi, ki zahtevajo okupacijo Mandžurije.

London, 25. sept. tg. Kakor poročajo japonske vesti, je namestnik zunanjega urada v Moskvi Karahan informiral japonskega poslanika, da Rusija ne delj gledati mandžurskega konflikta. Japonski listi trdijo, da je Rusija storila ta korak na prošnjo Kitajske, kar pa ni posebno verjetno radi hladnih odnosov med Nankingom in Moskvjo. Da bi bil Karahan odpotoval na rusko-mandžursko mejo, ni posebno verjetno, ker se je že zadnjič demantiral vest, da bi bil tja odpotoval vojni komisar Vorosilov.

Odločen nastop Amerike in DN proti invaziji Mandžurije

Zeneva, 24. septembra. tg. Ameriški državni tajnik Stimson je sporočil Zvezi narodov, da bo poslal Japonski in Kitajski noti in odločno nastopil za končanje sovražnosti, da se izključi vsaka nevarnost iz vpustavi mir. V plenumu Zveze narodov je danes predsednik Sveta Lerroux podal izjavo, da se bo konflikt preiskal in da se bodo vršila posvetovanja s kitajskimi in japonskimi delegati v Svetu Zveze narodov, kar daje upanje za mirno rešitev. Svet Zveze narodov se s vsemi močmi zanima za spor v interesu mira. Predsednik ple-

numa Zveze narodov Titulescu je nalo odgovoriti, da je ta stvar v sedanjem stanju preiskave stvar Sveta Zveze narodov in da Zveza narodov računa na podporo javnega mnenja vseh držav. Plenum Zveze narodov se ne bo razšel, ne da bi manifestiral interes, ki ga imajo vsi člani Zveze narodov za ugoden uspeh tega vprašanja, ki je tako važno za vso institucijo Zveze narodov. Plenum pričakuje torej, da bo mogel Svet Zveze narodov že pred koncem letošnjega zasedanja poročati o položaju, da bo plenumu potem mogoče zavzeti stališče.

Odmevi padca funta

Lira se ne zniža

Rim, 24. sept. Agencija Stefani poroča sledeče: »Italijanska vlada in guverner Banca d'Italia sta sporočila te dni vsem svojim predstavnikom v inozemstvu, da niti vlada niti banka ne nameravata spreminiti stabilizacijske kvote lire, ki je določena s postavo od 21. decembra 1927 in kateri se je prilagodilo v zadnjih štirih letih vse gospodarsko življenje naroda. Zato ostane menjavnost banke z zlatom ali enakovrednimi devizami popolnoma nespremenjena.«

Komentarji italijanskega časopisa k tej noti pravijo, da je nedotakljivost lire na kvoti 90 ogelni kamen italijanskega gospodarstva in italijanske politike. To kvoto bo fašistična vlada vzdrževala na višini z vsemi sredstvi. Znižanje te kvote absolutno ni zahtevano po nobenih dogodkih.

Buren dan v Londonu

London, 24. sept. tg. Na londonski borzi je prišlo do paničnega razvoja. Spremembe kurzov so prehitale druga drugo. Odkar je bil napovedan Hooverjev moratorij, ni bilo na londonski borzi nobenega tako velikega prometa. Največji kurzni dobitki so se beležili na trgu angleških industrijskih vrednosti. Trg angleških državnih papirjev je kazal danes splošno razmeroma čvrsto tendenco. Na deviznem trgu se je kurz še nadalje razvijal navzdol. London je notiral nasproti New Yorku 3.895, nasproti Parizu 98.5, Bruslju 27.5, Amsterdamu 9.75, Curihu 19.5 in Berlinu 17.

Bertin se je zboljšal

Berlin, 24. sept. tg. Ker bo odbor berlinske l. se po večerajšnji seji vseh nemških borz splepal naalje šele v soboto ali v ponedeljek, je verjetno, da se borzni promet nikakor ne bo otvoril pred torkom prihodnjega tedna. Večerajšnji in današnji borzni promet se je vršil samo od pisarne do pisarne in so stali kurzi bistveno višje kakor prejšnji petek. V posameznih primerih so se kurzi zboljšali do 10.

Zagreb, 24. sept. 2. Na deviznem trgu je nastopila popolnoma slaba tendenca ter so popustile vse devize, razen Milana, ki se je nekoliko ucvrstil. Večina ostalih deviz pa je doživela precejšen padec. Temu je vzrok slaba tendenca na curiskem deviznem trgu. Deviza London še danes ne notira službeno, v privatnem prometu pa z 238 do 245. Berlin je istotako v privatnem prometu večeraj popustil na 13 do 13.50. Budimpešta sploh ne notira. Privatnih vlog je bilo malo.

Pariz, 24. sept. AA. Opoldne je notirala španska pezeta 227.

rabili v to, da so pod pretvezo zaštite svojih državljanov poskušili okupacijo južne Mandžurije. Ali jim bo to uspelo, bodo pokazali že bližnji dnovi.

London, 24. sept. AA. Vlada južno-afriške unije je sklenila obdržati zlato podlago južnoafriškega funta. Zato je padel angleški funt napram tej enoti za 10 do 15 odstotkov.

Bukarešt, 24. sept. Tukajšnja devizna borza je bila danes zelo čvrsta. Vsi tečajni efekti so se znatno dvignili. Romunska narodna banka, ki je zadnje dni padala, se je znatno popravila, in beleži višje tečaje, kakor jih je beležila v trenutku, ko je nastopila kriza angleškega funta.

Stockholm, 24. sept. AA. Tukajšnja borza bo zaprta do konca tedna.

Frank naslednik funta

Italija je radi padca funta tudi politično prizadeta

Pariz, 24. sept. Francoski finančniki naglo delajo na to, da omogočijo francoskemu franku, da prevzame vlogo, ki jo je igral funt sterling v narodnem gospodarstvu, predvsem v Evropi. Po poročilih iz New Yorka je večeraj Zvezna rezervna banka izplačala 110 milijonov dolarjev zlata, ki čaka na prevoz v Evropo. To zlato je v prvi vrsti namenjeno Franciji in deloma Holandski. Francija hoče očitno svoje zaloge zlata dopolniti, da bo lažje dominirala evropske finance. V zadnjem času je velik del mednarodne trgovine v Evropi, ki se je vršila na podlagi funta sterlinga, povsem zastal, ker se nikdo neče vezati v angleški valuti, dokler se ne izvede nova stabilizacija funta sterlinga. Značilno je na primer, da je Družba Sueškega prekopa sedaj prišla računati prevozne tarife v francoskih frankih in ne več v angleški valuti, ki je bila do sedaj v rabi. Kakor so na eni strani Francozi ponosni na sloves svoje valute, ki se je s povabilom predsednika Hooverja ministrskemu predsedniku Lavalu, naj pride na obisk v Washington, še bolj utrdila, tako jih na drugi strani skrbi usoda funta. Francozi bi v primeru, da bi se funt stabiliziral za 15% nižje, zgubili okoli 6 milijard frankov. Padec funta ogroža tudi francosko trgovinsko bilanco. Vsled inflacije na Angleškem so se cene angleškega blaga v inozemski valuti znižale in angleški industriji je dana možnost, da dvigne svoj izvoz, med tem ko inflacija funta onemogoča Angležem, ki so dobri odjemalci francoskega blaga, nakup francoskih izdelkov. Oškodovan je tudi tujski promet. Tako je takoj po izbruhu nove krize zapustilo Pariz ogromno Angležev, ki so se s prvim vlakom odpeljali domov. Tudi Riviera se je skoraj izpraznila. Mimogrede naj bo povedano, da so francoske banke na Rivieri plačevale za funt komaj 85 frankov, čeprav je bil uradni kurz veliko višji. Padec funta bo torej zadel tudi francosko gospodarstvo in edino solidnim financam, ki slone na ogromnih zalozah zlata, se mora Francija zahvaliti, da je z lahkoto parirala udarce iz Londona. Pozicija franka je tako trdna, da je celo dolar napram franku nazadoval na 25.49 in še nižje, na 25.42.

Italijanska lira je posebno nazadovala in

Min. predsednik gen. Živković preveden v rezervo

Belgrad, 24. sept. AA. Na ukaz Nj. V. kralja z dne 24. t. m. je bil na predlog ministra vojske in mornarice preveden v rezervo predsednik ministrskega sveta armijski general Peter Živković.

Novo posojilo DHB

Belgrad, 24. aprila. l. Uprava odbora Drž. hipotekarne banke je imela sejo plenuma, na kateri je poleg ostalega sklenila novo posojilo v znesku 5 milijonov Din.

Dunajska vremenska napoved: Hladno vreme bo trajalo dalje.

notirala večeraj 125, med tem ko znaša njena zlata pariteta 133. Ta pojav je silno zanimiv, ker odkriva doslej malo znano zvezo lire z angleškim funtom. Znano je sicer, da je Mussolini veliko previsoko stabiliziral liru, vendar leži razlaga tega padea lire bolj v slabšem ocenjevanju Mussolinijevih političnih šans. Znano je namreč, da je Anglija stalno podpirala Italijo, ne glede na to, ali je fašistična ali ne, samo zato, da bi zavrla francosko ekspanzijo v Evropi. S padcem funta je oslabila Anglija tudi kot politična sila in zato ne more Mussolini več računati na izdatno podporo iz Londona.

Strahovita korupcija v Ameriki

New York, 24. sept. tg. Vrhovni ameriški naseljenjski komisar Benjamin Day je odstopil. Govori se o nezastitljivih škandalih pri naseljevanju. Govori se, da je Day že več let pod roko deloval z mednarodno naseljenjsko tihotapsko tolpo in dobil za to 2 milijona dolarjev. Ta tolpa je imela na svoji strani tudi večino uradnikov v onem delu newyorškega pristanišča, kjer preiskujejo izseljenke, pa tudi uradnikov washingtonskega naturalizacijskega in delovnega urada, med katerimi se sedaj vrši veliko tiskanje. V zadnjih dneh je bilo na podlagi uvedene preiskave deportiranih iz Združenih držav 861 nezakonitih imencev, med njimi 23 slovencev in 161 duševno bolnih. Deportacije se še nadaljujejo.

Poljska mora zvišati davke

Variava, 24. sept. tg. Ker je radi gospodarske krize na Poljskem treba takoj zvišati večino davkov, je bil poljski sejm sklican k zasedanju na dan 1. oktobra in bo vlada najbrže zahtevala posebno pooblastilo finančne in gospodarsko-politične narave. To pooblastilo bo najbrže brez boja dobila z ozirom na dosedanje večino. Pilsudski bo letošnjo zimo prebil na jugu, kakor je to storil tudi lani.

Britska hladnokrvnost zmaguje

Sredi krize volitve — Nove volitve pod geslom zaščitnih carin

London, 24. septembra. sh. Kar mora tuja najbolj zadeti, je gotovo hladnost, s katero Angleži gledajo na položaj, ki je nastal vsled ukinitve zlate valute. Zopet se je pokazalo, da se zna Anglež, čeprav je po svoji naravi silno konservativen, prilagoditi vsakemu položaju. Angleži so izgubili primat na morju, pristali so na paritetu z Ameriko, radevoljno so sprejeli finančno pomoč svojih prvih rivalov, Američanov in Francozov, in lord Reading, zunanji minister ni smatral prav nič za poniževalno, izjaviti, da je angleška vlada s hvaležnostjo sprejela izjavo vlade v Parizu in v zvezi na znanje razpoloženje finančnih krogov v New Yorku, da so pripravljeni pomagati Veliki Britaniji iz nove krize. To mirnost v danem položaju je treba pa tudi pripisovati zavesti angleške javnosti, da je z usodo funta vezana tudi usoda nepregledne vrste valut drugih narodov, ako ne vsega sveta, in da bi katera strofo funta prav tako čutili drugi narodi kakor Anglija sama. Zanimivo je, da se je po izbruhu krize funta šterlinga polastila inozemskih borz, ako izvzamemo pariško in ameriško, večja zbežnost kakor londonske. Za funtom so šle navzdol valute Švedske in Norveške. Ni je države na svetu, ki bi se veselila angleške nesreče.

Edino, ako računamo s to hladnokrvnostjo angleškega naroda, si moremo misliti, da se Angleži v tako kritičnem času pripravljajo na volitve. Gotovo je ni države na svetu, ki bi imela pogum, iz takšnega položaja iskati izhoda z razpisom volitev. Volitve naj bi se vršile že proti koncu meseca oktobra. Zavzemajo se zanje posebno konservativci pod vodstvom Nevillea Baldwina, medtem ko ne kažejo liberalci zanje posebnega navdušenja in je City odločna nasprotnica takšne rešitve iz sedanje stiske. Konservativci, ki so vrgli MacDonaldovo laburistično vladu z namenom, da izveje volitve in si priborijo absolutno večino poslanske zbornice, postopajo dosledno po prvotnem načrtu. Seveda je veliko vprašanje, ako se jim bo načrt posrečil. V tem pogledu bi bilo pač riskantno, napovedovati zmago konservativcev prav tako kakor zmago laburistov. Delavske mase bodo prav gotovo osale povzročiti zveste laburistični stranki, posebno radi tega, ker je samo znižanje podpor brezposelnim zadelo ogromno maso 3 milijonov angleških delavcev. Del konservativcev se zavzema za to, da bi volitve vodil MacDonald kot načelnik narodne koalicije in bi tako prešel h konservativizmu. MacDonald se glede te ponudbe še ni odločil. Njegova

izbira ne bo lahka, ker mu v zadnjem času laburistična stranka ne dela nikakih ovir za povratek k svojim delavcem. V primeru, da bi MacDonald načeloval volivni vladi narodne koalicije, bi izstopila iz vlade liberalci Herbert Samuel in finančni minister Snowden, ki sta odločna nasprotnika povišanja carin. Narodna koalicija, kateri naj bi se pridružila polovica sedanjih liberalnih poslancev pod vodstvom Johna Simona — li so se namreč v zadnjem času odločili za carinski sistem — bo šla v volivni boj pod geslom »Za carine«. Za primer, da bi MacDonald hotel sprejeti ponudbo konservativcev, bi se ga izkazalo s tem, da bi ga postavili za vicekralja Indije ali pa imenovali za poslanika v Washingtonu; Snowdenu je dano na razpolago mesto v zgoraj zbornici.

London, 24. sept. tg. Odbor liberalne parlamentarne frakcije je izdal včeraj parolo proti novim volitvam. Kakor poroča »News Chronicle«, hoče Lloyd George izdati na narod primeren apel, da naj vlada ostane na mestu tako dolgo, dokler bo trajala trenutna kriza. List poroča dalje, da se vrše pogajanja za zблиžanje med vlado in opozicijo. Govori tudi ponovno o tem, da bosta Henderson in Graham zopet vstopila v sedanji kabinet.

Rogaška Slatina v luči števil

Zdravilišče Rogaska Slatina izkazuje koncem avgusta skupni obisk 6214 gostov. Od tega je bilo 4734 gostov iz tuzemskega, 1480 gostov pa iz inozemstva. Število prenočnin od začetka sezone do 31. avgusta znaša 99.547. Tuzemskih gostov je dal največ Zagreb s savsko in primorsko banovino, takoj nato pa pride Belgrad z okoliškimi banovinami, dočim odpade na Slovenijo samo 655 gostov. Značilno je, da je dravska banovina v glavni sezoni le slabo zastopana; domači gosti obiskujejo zdravilišče — enako avstrijskim — največ v posezoni. Od inozemskega je najjačja Madjarska; njen kontingent znaša 808 gostov. Na drugem mestu so Avstriji (304), na tretjem Grki (120), na četrtem Italijani (92), na petem Čehoslovaki (52) in na šestem Američani (43). Druge države oziroma narodnosti iz inozemstva so minimalno zastopane.

Dasi posezona še ni zaključena, je vendarle mogoče oceniti letošnjo sezono; v glavnem je o njej reči tole:

Obisk je bil v splošnem slabši od lanskega leta. Oslabljen frekvence se je čutila zlasti v predsezoni, meseca avgusta in pa v posezoni. Meseca julija pa je bil dotok gostov večji in povprečje po stanovanjih živahnejše ko lani. Slabši obisk v predsezoni in deloma v avgustu gre na rovaš splošne gospodarske depresije, odnosno točneje, na račun pomanjkanja denarne gotovine, na katerem trpi zlasti nižji in srednji stan; koncem avgusta in tekom posezone pa ga je povzročilo nestalo, deževno in deloma tudi prav hladno vreme. Če bi bilo vreme v posezoni normalnejše — navadno je september v Rogški Slatini najlepši mesec — bi imeli — vsi znaki govorijo za to — izredno močno posezono. Kljub padcu frekvence pa utegne biti število prenočnin na lanski višini — pojav, ki ga je pripisati dejstvu, da se je izboljšala kakovost publike, ki bivanja v zdravilišču ni skrajševala, marveč čisto — proti prvotni nameri — nategnila. J. S.

Ognjeni krst motorne brizgalne

Polzela, 19. septembra.

Požari so zadnji čas prišli že naravnost v modo. Saj ne mine teden, da ne zažari nebo, pa tudi dvakrat, trikrat na teden ni nič novega. Vzburil bi se lahko sum samopozitov, ko ne bi zgorelo mnogim, kateri so zavarovani le za malenkostno vsoto in katerim narejena škoda daleč presega zavarovalnico.

Prostovoljno gasilno društvo na Polzeli si je pred dvema mesecema nabavilo novo motorno brizgalno, katere blagoslovitev je določena na nedeljo, dne 27. septembra. Brizgalna pa je medtem že prešla tudi ognjeni krst, in sicer v precej obilni meri, saj so naši gasilci gasili z njo v tem kratkem času že menda desetkrat. Kakor smo že omenili, bo slovesna blagoslovitev v nedeljo, dne 27. septembra po večernih pri farni cerkvi. Zdi se nam pa, da teži brizgalno še precejšnje breme dolga, zato se naši gasilci priporočajo za obisk in podporo.

Ptuj

Prosvetno društvo v Ptujju je imelo v nedeljo, dne 20. sept. redni občni zbor z običajnim dnevnim redom. Iz poročila odbornikov je bilo razvidno sledeče: Odbor je imel v tem poslovnem letu 9 sej. Ena predavanja je Sovjetski Rusiji in tri predavanja na podlagi filmov. V mesecu maju t. l. je društvo priredilo javno tombolo s dobrim uspehom. Opravilni zapisnik šteje 36 dopisov, došlih 22, od poslanih 14. Knjižnica je poslovala vsako soboto popoldne in vsako nedeljo popoldne od 8.—11. Knjižnica šteje 1353 knjig, izvzemši duplikatov. V tem letu je bilo izposojenih 5757 knjig, novih naročenih 441. Knjižnica je lepo opremljena in knjige v lepem redu. Denarni promet znaša Din 36.888,75. Dohodki so bili Din 19.532,10. Izdatki pa Din 17. tisoč 356,65, prebitek Din 2.175,45.

V novi odbor so bili izvoljeni: Prof. H. Bajuk, dr. A. Remec, P. M. Godina, A. Prevc, Skaza Ognjeslav, Ignac Groblar, M. Arns, Fr. Sirc. — Pregledniki: T. Ogrizek, M. Vrabl, J. Bolcar. — Razsodišče: P. C. Sparožič, gvard., prof. A. Kolar, P. A. Svet.

Belgraiske vesti

Belgrad, 24. sept. AA. Z odlokom prometnega ministra je dovoljena polovična vožnja vsem obiskovalcem vinske razstave v Ptujju. Za razstavljeno blago velja olajšava tarifnega dela 2 B štev. 13.

Belgrad, 24. septembra. I. Danes je bilo izdano dovoljenje za otvoritev mesnega učiteljskega v Vel. Bečkerek. Od sedaj bodo poučevali na tem učiteljskem samo redni profesorji.

Zima je že tu

Dunaj, 24. sept. z. Skoraj po vsej štajerski je padel včeraj ves dan sneg, ki pada še danes. Budimpešta, 24. sept. z. V Madjarsko je že prišla zima. Po gorah, ki so višje od 800 m, je padla temperatura pod ničlo. Gornja Tatra je pokrita s snegom. Temperatura v sami Budimpešti, ki leži popolnoma na ravnini, se giblje okoli 5 stopinj Celzija nad ničlo.

Seja min'srskega sveta

Belgrad, 24. sept. AA. Danes od 11. do 13.20 je bila seja ministrskega sveta. Predsedoval ji je predsednik ministrskega sveta in notranji minister g. Peter Zivković. Na seji so reševali tekoče posle.

Za nezadostno razvito deco

Belgrad, 24. septembra. AA. Prosvetni minister je odredil, naj otvori oddelke za nezadostno razvito in pohabljenico deco, in sicer: v savski banovini: v Zavodu za gluhozorne v Zagrebu oddelke za gluhozorne; v Zavodu za slepe v Zagrebu oddelke za slepe; na ljudski šoli v Samostanski ulici v Zagrebu; in v šoli na Ivkavčevi ulici po en oddelke; v dravski banovini: v Zavodu za slepe v Kočevju oddelke za slepe; na ljudskih šolah v Trbovljah, na Jesenicah, v št. Vidu nad Ljubljano, na Viču, v D. M. v Polju in na pomožni šoli v Mariboru, povsod po en oddelke.

Vlada za poljedelce

Belgrad, 24. sept. AA. Poljedelski minister je sklenil pomagati poljedelcem, ki so bili najbolj prizadeti od elementarnih nezd. Zato je podelil v to svrhu banki upravi savske banovine 500.000 Din, banki upravi vrbske banovine 100.000 Din in banki upravi dunavske banovine 200.000 Din.

Hranilov č in So'din bosta obešena

Zagreb, 24. sept. z. Danes zjutraj je bilo sporočeno obojemcem v procesu Hranilović in tovariši, da je kasacijsko sodišče v celoti potrdilo razsodbo Stola sedmorice, s katero se obsodila Hranilović in Soldin na smrt na vešalih. Jutri zjutraj so bo izvršila eksekucija.

Srečni Madagaska

Tananarive, 24. sept. AA. V uvodnem govoru o priliki zasedanja o proračunu je generalni guverner Madagaskarja ugotovil, da je gospodarski položaj te kolonije zdrav in da znaša proračunski presežek več stotisoč frankov.

Demonstracije brezposelnih

London, 24. sept. tg. V Glasgowu so bile demonstracije brezposelnih, katerih se je udeležilo 50.000 ljudi, v Liverpoolu pa 10.000. V Liverpoolu so proti demonstrantom poslali policijo na konjih.

Mednarodni šahovski turnir na Bledu (XXIV. ko'o)

Bled, 24. septembra 1931.

Niemcevič v partiji Vidmar je pokazal višje želje kot vseh remis, ki ga je s svojo varianto indijske igre tudi lahko dosegel. Vidmar se temu stremeljenju svojega nasprotnika ni mogel upirati in je moral, ker je nastala jasna remis-pozicija, ostati tudi sam pripravljen na remis, ki je nastal s tem, da sta oba nasprotnika ponavljala svoje poteze.

Kmalu nato sta sledila še dva remis in sicer v partiji Astaloš-Pire in Stoltz-Bogoljubov. Pirc se je branil s sicilijansko obrambo in si izbral za bazo svojih operacij C linijo. Astaloš pa je potem počasi pripravil napad. Kraljevo krilo je izgledalo, da bo partija zelo zanimiva, kar pa se žalibog ni zgodilo, kar sta se nasprotnika sredi svojih priprav premislila in sklenila remis. Tudi v damskem gambitu, ki sta ga igrala Stoltz in Bogoljubov, je prišlo kmalu do odločitve, sicer je bila partija dana remis. Bogoljubov je kot črni napadel na kraljevem krilu, kar je Stoltz pariral s protinapadom na damskem krilu. V partiji je ostalo ravnanje in sledil je remis. S tem je Stoltz nekoliko rešil čast mlade garde, ki je dosedaj proti Bogoljubovu izgubila vse partije. Maroczy je imel težko stališče z Aljehinom. Moral se je braniti kot črni v damskem gambitu, kar mu je povzročalo velike težave. Ni čuda, da je v tem slučaju Maroczyjeva obrambna tehnika odnehala, posebno še, ker Aljehin izvrstno pozna damski gambit in mu par slabih potez zadostuje za zmago. Aljehin je prišel v tako pozitivsko prmoč, da se novemu napadu ni bilo mogoče več upirati. Partija je bilo vedno težje držati in Aljehin je slednjič s lepo kombinacijo napravil Maroczyjevega kralja v matno mrežo, nakar je kmalu sledila napoved mata v treh potezih. Partija je trajala le 28 potez in se nam v njej kaže Aljehinov agresivni stil v vseh svojih moči. Popoldne je sledila še

peta odločitev in sicer v partiji Tartakower-Flohr. Flohr se je branil s Caro Kann obrambo. Srednja je bila zelo zanimiva in je v njej Tartakower stal nekoliko boljše. Uspešno mu je, da je svojo prednost še povečal in je v končnici slednjič dobil kmeta. S tem je Tartakower prišel že v tako prmoč, da mu je Flohr moral dati še kvaliteto, nakar se je Flohr kmalu udal. Tartakower je s to zmago svoj položaj na tabeli znatno zboljšal.

Partiji Spielmann-Colle in Kostić-Kashdan tudi popoldne se nista bili dokončani, ampak sta bili prekinjeni. Colle se je branil z Aljehinovo obrambo ter je nastala zelo zamotana srednja. V takem stadiju je bila partija tudi prekinjena in stoji Spielmann nekoliko boljše.

Nasprotno pa je v partiji Kostić-Kashdan hitro nastala končnica, v kateri je dobil Kashdan prostega kmeta in je moral Kostić žrtvovati kvaliteto. Partija je bila prekinjena v poziciji, v kateri ima Kashdan sicer stolp, toda dva slaba kmeta, proti trem Kostićevim kmetom in konjem. Partija bo najbrže vseno ostala remis, ker jo je izredno težko dobiti.

Stanje po XXIV. kolu: Aljehin 19 in pol, Bogoljubov 13 (1), Vidmar 13, Kashdan 12 in pol (1), Niemcevič 12 in pol, Spielmann 12 (1), Stoltz 12, Flohr, Maroczy 11 in pol, Kostić 11 (2), Tartakower 11, Astaloš 9 in pol, Colle 8 (1), Pirc 8.

Turnirski program se bo sedaj nekoliko spreminjal. Jutri se bodo odigrale višje partije in prost dan bo v nedeljo. Poleg tega se bo jutri odigrala partija Astaloš-Flohr iz XXV. kola, kar je profesorju Astalošu potoke dopust.

V soboto se bo odigralo XXVI. kolo in v ponedeljek XXV. kolo, tako da bo profesor Astaloš lahko tudi dan preje odšel. Jutri se bodo poleg partije Astaloš-Flohr odigrale še sledeče prekinjene partije: Bogoljubov-Kostić, Spielmann-Colle in Kostić-Kashdan.

Francija se brani proti očitkom

Pariz, 24. sept. tg. Angleški poslanik v Parizu se je včeraj zglasil pri min. predsedniku Lavalu in mu uradno po nalogu svoje vlade izrekel za hvalo Anglije za postopanje Francije v času krize funta. Sir Josua Stamp, namestnik guvernerja Angleške narodne banke, se v »Petit Parisien« zavrača za popolno revalorizacijo funta. London mora obdržati vodilno vlogo kot mednarodni finančni trg, sicer bo zgubil na leto 50 do 60 milijonov funtov narodnega premoženja, od katerega živi okoli 15 milijonov Angležev.

Matine dvomi o tem, da bi mogla biti v bližnji prihodnosti mednarodna konferenca za razdelitev zlata, ali da bi Hoover in Laval v Washingtonu mogla na novo razdeliti svetovne zaloge zlata. List brani Francijo proti očitku, da je svoje zlato brez koristi težavirala. V Rusiji, Turčiji,

južni in srednji Ameriki je Francija zgubila več kot 100 milijonov zlata. Če bi bila pustila sedaj zmrzniti v Nemčiji še 10 milijard, bi ji ne bilo mogoče sedaj drugim pomagati. Louchere je imel včeraj javen govor za združitev vseh evropskih držav, v katerem je očital Angliji, da se ni že preje pridružila mednarodnim dogovorom o gospodarstvu v premožnosti in težki industriji, s čimer bi kriza ne dosegla tako strašnega obsega. Francija sama ni izven vsake nevarnosti s svojim proračunom in pasivno zunanjo trgovino. Eksportna industrija vedno bolj protestira proti škodi, katero ji prizadeva kurz funta. Lyonska industrija svile zahteva, da se ustanovi narodna kompenzacijska blagajna za izravnavo plačil med Francijo in Anglijo.

Francija ne sprejme italijanskega predloga o premirju

Zeneva, 24. sept. tg. Na italijanski predlog za eno leto premirja in oboroževanju je danes popoldne izjavil francoski delegat Massigli, da povsem priznava dobri nameč tega predloga, da se ustvari ugodna atmosfera za razorožitelno konferenco. Proti takemu premirju pa je navedel nastopne pomisleke: proti razorožitvi na morju zato, ker bi bila mlajša brodovja nasproti starejšim na velikem dobičku; proti premirju na suhem, ker so proračuni že določeni in bi potem vlade do prihodnjega proračuna lahko dvakrat izkoristile čas za oboroževanje; in nasproti premirju v zraku, ker bi se pet majhnih aparatov lahko nadomestilo z enim velikim, tako da ne bi od tega premirja imel ničesar niti davkoplačevalec niti razorožitvena morala. Končno je predlagal, naj se odkaze vsa italijanski predlog razorožitveni konferenci sami, da pa se obenem naprošajo vlade, da do začetka januarja sporočijo, kako nameravajo izvesti predlog.

Češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš je v načelu pristal na italijanski predlog, dvomi pa o praktičnem učinkovanju. Italijanski delegat de Marini je potem zvečer kljub temu vložil v komi-

siji italijanski predlog v formulirani obliki. Italijanski predlog določa tri pravila za sprejem enoletnega premirja: 1. Vse vlade se obvežejo, da do konca leta premirja ne bodo zvišale izdatkov za oboroževanje na suhem. 2. Vse vlade se obvežejo, da do konca leta premirja ne bodo spuščale v morje nobenih vojniških ladij, pri čemer se smejo nadaljevati in končati samo že začete nove gradbe. 3. Vse vlade se obvežejo, da ne bodo gradile nobenih novih vojaških letal. Trajanje leta premirja se začne 1. novembra 1931. Najpozneje do 15. oktobra naj vlade sporočijo generalnemu tajniku Zveze narodov, ali sprejmejo ta pravila.

II. internacionala za premirje

Pariz, 24. sept. tg. Predsednik in generalni tajnik II. internacionala Vandervelde in Friderik Adler sta iz Pariza poslala Zvezi narodov nujen brozjavni apel, naj v resnici izvede premirje v oboroževanju. Miljarde, ki se pripravljajo za oboroževanje, naj se raje porabijo za ublažitev krize, s čimer bi se lažje in pravičnejše na novo uredile reparacije in mednarodni dolgovi.

Kaj se bo sklenilo v Berlinu?

Pariz, 24. septembra. AA. Briand in Laval odpotujeta v Berlin v nedeljo. V ponedeljek se udeležita francoski ministri kosila, ki jima ga priredi dr. Curtius in dr. Brüning. V ponedeljek zvečer bo slavna večerja na francoskem poslanstvu. V torek zjutraj je povratek v Pariz. Razgovori se bodo nanašali v prvi vrsti na gospodarska in finančna vprašanja. Ni izključeno, da bosta Laval in Briand sprejela pri Hindenburgu. Francosko častopisje pričakuje od tega obiska ugodne sadove.

Berlin, 24. septembra. tg. V političnih krogih se govori o možnosti, da bi dr. Curtius utegnil odstopiti, še preden dospeta v Berlin francoska gosta, če se doseže skupno stališče nemškega kabineta tudi nasproti državnemu zboru, to je nasproti parlamentarnim nasprotnikom zunanje ministri. Med temi nasprotniki igra glavno vlogo slej ko prej lastna stranka zunanje ministri, to je nemška ljudska stranka.

Kdo je izvršil atentat?

Budimpešta, 24. sept. z. V zadevi preiskave zaradi izvršenega atentata na železniški viadukt v Batorbagyju ni nastopila nikakoli novost. V bližini Varšave je bil aretiran bivši madjarski državljani, mizar János Kiseli, ki je pobežal na Poljsko brez potnega lista, in sicer takoj po izvršenem atentatu.

Leoben, 24. sept. z. Semkaj so prišli madjarski politični uradniki, da sodelujejo pri zasliševanju Riesena, ki je sam priznal, da je bil nekaj časa v okolici Batorbagyja. Najbolj ga obtožujejo, da je izvršil atentat, pege na roki, ki jih po mnenju strokovnjakov povzroča ekrazit. Če pride ekrazit na roko, koža porumeni. Ta barva se lahko odstrani le s kemičnim procesom, pa tudi potem še ostanejo rdeče lise, ki se poznajo na rokah Riesena.

Ne dajo miru

Dunaj, 24. sept. tg. »Arbeiter Zeitung« poroča, da se po zanesljivih vesteh iz Gornje Štajerske in Gornje Avstrije Heimwehrovi pripravljajo za nov puč. Ogromne zaloge orožja imajo v plavžih v Donawitzu in v rudniku Alpine-Montangesellschaft Seegraben, kjer lahko neopazeno oborožijo 5000 delavcev in napadejo Leoben.

Madjarska ne proglasi moratorij a

Budimpešta, 24. sept. z. Madjarska vlada energično demantira vesti inozemskega tiska, ki trdi, da bo madjarska vlada sklenila moratorij za svoja plačila v korist inozemskih upnikov.

Budimpešta, 24. sept. z. Danes se je vrnil iz Zeneve minister Valko, ki je takoj prevzel dolžnosti. Prisostvoval je seji odbora trinitidesetih, kateremu je poročal o svojih uspehih v finančnem odboru v Zenevi. Finančni odbor je mnenja, da bi bilo želiti, da se pošlje posebna komisija na Madjarsko, ki naj bi ugotovila finančne razmere. Ta komisija bo najbrže prispela že v teku tega meseca ali pa v prvi polovici oktobra. Komisijo bodo tvorili italijanski, francoski, angleški in češkoslovaški strokovnjaki. Ta komisija bo takoj nato odšla tudi v Bolgarijo in Turčijo ter proučila stanje obeh omenjenih držav.

Jorga proti decentralizaciji

Bukarešt, 24. sept. z. Predsednik vlade Jorga je imel v nekem pokrajinskem mestu govor, v katerem je ostro napadel dr. Boifu, univ. profesorja in Maniuovega svaka, ki je izdal politično brošuro, v kateri zahteva novo ustavo in je načrt le ustave v tej brošuri tudi podal. Jorga je rekel, da se bo odločno boril proti vsakim poskusom, ki bi mogli omajati edinstvo Romunije, a one časnikarje, ki pišejo o potrebi decentralizacije uprave, je imenoval nesramneže.

Te dni bo prišlo v romunski vladi do izpremembe. Sedanji minister narodnega zdravja in socialne politike Cantacuzen bo odstopil in na njegovo mesto pride dr. Julij Hatieganu, bivši minister za javna dela.

Aretacije komunistov

Luxemburg, 24. sept. AA. Policija je razgnala sestanek komunistov, ki je bil tik na meji. Sestanka se je udeležilo 50 znanih komunistov. 18 udeležencev je bilo aretiranih.

Koruze nič koliko

Bukarešt, 24. sept. z. Po službeni statistiki bo Romunija letos pridelala rekordno količino koruze, in sicer 800.000 vagonov, kar pomeni največji pridelatek zadnjih desetih let.